

Smeđi maslinin potkornjak (vrtač, grizac)

Phloeotribus scrabeoides (Bernard 1788.), Coleoptera, Scolytidae

Rasprostranjenost i biljke domaćini

Navedeni štetnik danas je prisutan u svim maslinicima mediteranskog uzgojnog područja. Obitava na crnom i bijelom jasenu, kalini, širokolisnoj i srednjoj zeleniki i jorgovanu.

Opis kukca

Smeđi maslinin potkornjak ima zdepasto tijelo jajolikog oblika. Dug je od 1,5 do 2,6 mm. Glava mu je crna, a cijelo tijelo mu je pokriveno smeđim čekinjama. Po boji čekinja, a ne tijela, dobio je hrvatski naziv. Ticala na njegovoj glavi imaju lepezasti oblik. Jaje je ovalnog oblika, svijetlo slamnate boje sa bisernim odsjajem. Jaje je dugo 0,8 mm, a široko do 0,6 mm. Ličinka je bez nogu, valjkasta, savijena u obliku luka, bez očiju i s jakim usnim ustrojem.. Glava je rdaste boje, a tijelo žute boje. Koncem svog razvoja duga je do 3,5 mm i promjera oko 2 mm. Kukuljica je mliječno-bijele boje, duga do 2,9 mm i promjera do 1,3 mm.

Smeđi maslinin potkornjak

Način života

Prezimi odrasli oblik štetnika u rupici koju napravi u račvama grana i grančica. Krajem veljače pa sve do sredine svibnja odrasli kukci napuštaju mjesto prezimljenja i ubušuju se u odrezane grane maslina ostavljene u masliniku nakon rezidbe. Mužjak i ženka potkornjaka, ispod kore odrezanih grana, prave dvokraki hodnik kojeg zgotove za dvadesetak dana. Nakon parenja, ženka u stijenke hodnika pravi male niše i u svako udubljenje odloži po jedno jaje. Jedna ženka prosječno odloži od 50 do 77 jaja. Nakon 9 do 12 dana iz jaja izlaze ličinke i buše svoje hodnike koji su okomiti na majčin hodnik. Razvoj ličinke traje od 47 do 54 dana. Krajem razvoja na kraju svog hodnika rade proširenje u kojemu se kukulje. Razvoj kukuljice traje od 10 do 12 dana. Iz kukuljice izlaze mladi potkornjaci, odlaze na stablo masline i ubušavaju se u osnove pazušaca listova i cvjetnih resa s mladim polodićima. Tu se hrane i odrastaju. Mladi potkornjaci krajem ljeta se sele iz hodnika za odrastanje i odlaze na prezimljenje bušeći hodnik između račvi dviju grančica. U našem klimatu može ostvariti i drugu generaciju, a što ovisi o klimatskim čimbenicima i ljeti dostupnim odrezanim granama masline. Način života mu je isti kao kod prve generacije, samo što razvoj jaja traje 9 dana, ličinke 22, a kukuljice 14 dana.

Piljevina iznad ulaznih otvora

Hodnik

Štete

Općenito štete rade mladi i stariji oblici potkornjaka, a one mogu biti izravne i neizravne. Mladi potkornjaci, bušeći hodnik za hranjenje i odrastanje ispod i poviše peteljke lista i na osnovu peteljke ploda izazivaju njihovo sušenje tijekom proljetnog i ljetnog razdoblja. Odrasli potkornjaci, praveći hodnik za prezimljenje između račvi tanjih grančica, izazivaju njihovo potpuno sušenje. Hodnici potkornjaka često kao sklonište služe drugim štetnim kukcima, posebice maslininom tripsu, a pogodna su mjesto i za ulaz bakterije uzročnika raka masline.

Piljevina iznad mjesta prehrane

Mjere zaštite

U suzbijanju smeđeg maslininog potkornjaka koriste se kulturalne mjere i metoda lovnih snopića. Kulturalne mjere uključuju rezanje i spaljivanje suhih grančica masline. Metoda lovnih snopića koristi odrezane grane masline, promjera od 1 do 5 cm. Od odrezanih grana masline naprave se lovni snopići koji se objese u krošnju masline. Potkornjaci ulaze u grane lovnih snopića u kojima započinju reprodukcijski ciklus. Krajem travnja i početkom svibnja, a prije izlaska mladih potkornjaka, ove se grane iznose iz maslinika i spaljuju. Veći broj snopića jamči i bolju zaštitu.

Lovni snopić